

MÜZİK ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN KURUMLARDA ÇAĞDAŞ TÜRK PİYANO ESERLERİNİN YERİ VE ÖNEMİ *

† Arş. Gör. Feyza SÖNMEZÖZ

*1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze
Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi
SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta

1.GİRİŞ

Yirminci Yüzyıl' ın ilk yarısında bir çok ülkede besteciler, ulusçuluk akımının etkileriyle eserler vermiştir. Ülkemizde de bestecilerimiz, Yüce Atatürk' ün de desteği ile bu yönde çalışmalarını sürdürmüş ve Türk müziğini çağdaşlaştırmak amacıyla eserler bestelemişlerdir.

Ülkemizde yetişen ve yetişmekte olan müzik eğitimcilerimizin, öğrencilerimizin, Çağdaş Türk Bestecilerini ve eserlerini tanıması olmaları son derece önemlidir.

Bestecilerimiz ülkemizin folklorik temalarını içeren eserler bestelediği gibi, kendi duyularından yola çıkarak da eserler yaratmışlardır. Yapılan incelemelerde piyano enstrümanı için yazılmış eserlerin çok azının piyano eğitiminin amacına yönelik olduğu görülmüştür. Ayrıca bu eserlerin piyano eğitiminin hangi amacına yönelik olduğu biliniyor olsa bile bir sıralama halinde olmadığı gözlenmiştir.

Bu çalışmada Çağdaş Türk Piyano Eserleri toplanarak, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki piyano eğitiminde kullanılabilecek olan eserler üzerinde incelemeler yapılmış ve eğitimde "kolaydan zora doğru" ilkesi göz önünde bulundurularak sıralanmıştır.

Çağdaş Türk Müziğine yönelik gerçekleştirilen çalışmalar Türk müzik tarihinde önemli bir yer tutar. Ancak müziğimizin gelişebilmesi ne kadar çok icra edildiği ile ilgilidir. Çağdaş Türk Müziği alanında örnekler vermiş olan bestecilerimizi de eserleri yönünden tanımak, müziklerinin tanınması ile doğru orantılıdır. Ülkemizde müzik eğitimcilerinin, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki öğrencilerin ve konservatuar öğrencilerinin bu konuya eğilmiş olmaları, uğraşı verebilmeleri de bu durumu doğrudan etkilemektedir.

Günümüzde özellikle piyano eğitiminde, çağdaş müziğimizin gelişimini etkilemiş olan bestecilerimizin, eserlerinin, güclüğü tartışılmaktadır. Yazılmış olan eserlerin hangi eğitim amacına yönelik olduğu tam olarak kesinlik kazanamamıştır. Özellikle piyano eğitiminde, bu eserlerin, piyano eğitiminin hangi aşamasında kullanılabileceği, bugün bir soru işaretidir.

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi, eğitim fakülteleri güzel sanatlar bölümlerine bağlı müzik anabilim dalları ve konservatuarlarda yapılmaktadır. Özellikle ülkemizin her yanına öğretmenlik yapmak üzere dağılacak olan müzik anabilim dalı öğrencileri açısından, Çağdaş Türk Müziği eseri çalmak oldukça önemlidir. Üstelik bütün öğrencilere, piyano eğitiminin zorunlu olması, öğretmen adaylarının iyi düzeyde piyano çalma zorunluluğu ve bu eğitim sürecinde Çağdaş Türk eseri çalabilmeleri gerekliliği oldukça önem kazanmaktadır. Ancak Çağdaş Türk bestecilerinin yazdıkları eserlerin (özellikle piyano eğitiminde) fazla virtüozite içermeleri, piyano eğitime yeni başlayan öğrencilerin, repertuarlarına Türk eseri katmak açısından olumsuz etki yaratmaktadır. Eğitim amaçlı olarak yazılmış piyano eserlerinin de piyano eğitim sürecinin (özellikle ilk üç yıllık kapsamda) hangi adımında kullanılabileceğinin belirtilmemiş olması kısacası parçaların teknik özelliklerine göre, piyano literatüründe belli bir sıralamada olmaması biz piyano eğitimcilerinin işini daha da zorlaştırmaktadır.

Bu çalışmada piyano alanında yazılmış Çağdaş Türk Müziği eserlerinin, eğitim amaçlı olarak nasıl kullanılabileceği sorusuna cevap aranmaktadır. Araştırma kapsamına alınan eserlerin, teknik açıdan analizi yapılmış ve piyano eğitiminde kullanılan eğitimsel teknik sıralamaya göre paralelliği saptanmıştır.

2.AMAÇ ve ÖNEM

Bu çalışmanın amacı, Çağdaş Türk bestecilerinin piyano eserlerinin, piyano eğitiminde belirlenen teknik adımlara göre, başlangıç seviyesindeki öğrencilerde eğitim amaçlı olarak nasıl kullanılabileceğinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu da, piyano eğitiminde Çağdaş Türk Müziğinin kullanılabilirliğinin geliştirilmesi açısından önemlidir.

† Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

Araştırma kapsamına alınan, Çağdaş Türk piyano eserleri, piyano eğitiminin başlangıç aşamasında takip edilmesi gereken teknik adımlara göre sıralanmıştır. Dolayısıyla Türk eserlerinin hangi amaca yönelik olduğunun bilinerek çalışılabilmesi, bu araştırmayı oldukça gerekli kılmaktadır. Böylece ülkemizde daha kolay ve daha bilinçli bir şekilde, ülkesinin müziklerinden yola çıkarak, kendini geliştiren öğrencilerin yetişeceğine inanılmaktadır.

3.YÖNTEM

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için gereken çalışmalar şu şekilde yürütülmüştür;

Türk bestecilerinin yazmış oldukları piyano eserlerine ulaşabilmek için konuyla ilgili olan kaynaklar elde edilmeye çalışılmış, Konservatuar, Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Anabilim Dalları ve Halk Eğitim Merkezleri kütüphaneleri taranmıştır.

Bulunabildiği kadar Türk eseri toplanmaya çalışılmış ve araştırma kapsamında yer almıştır. Bu toplanan eserlerin müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki piyano eğitimine yönelik olanları ve piyano öğretim elemanları tarafından en fazla tanınmış ve kullanmakta olanları seçilmiştir.

Araştırmada piyano tekniği, uluslararası kaynaklardan faydalanılarak ve uzmanların görüşleri alınarak saptanmıştır. Bu saptanan tekniklerin Güzel Sanatlar Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları için yeterli olduğu kabul edilmiş ve piyano eğitiminde üç yıl ile sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla; virtüozite gerektiren çok ileri seviyedeki eserler araştırmanın dışında bırakılmıştır. Buna bağlı olarak; piyano eğitiminde ulaşılması gereken teknik adımlara karşı paralellik gösteren Çağdaş Türk piyano eserleri, sadece çalmaya yönelik olan teknik adımlar üzerinde durularak sıralanmıştır.

4.BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen veriler ışığında oluşturulan "Piyano Eğitiminde Teknik Adımlar Listesi" sunulmuştur. Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında piyano eğitimi üç yıl, altı dönem şeklinde uygulanmakta olduğundan, teknik adımlar üç yıl ile sınırlandırılarak sıralanmıştır. Ancak piyano, bireysel çalgı eğitimi olarak dört yıl süreyle uygulanabildiğinden, dördüncü yıla ilişkin teknik adımlar da listede yer almaktadır.

Birinci Yıl

1. Legato (bağlı) çalabilme
2. Staccato çalabilme
3. Melodinin ve eşliğin dengesi
4. Deyim ve cümle ifadesini güçlendirmek için aşağı-yukarı bilek hareketi
5. Aralıkların legato çalınması
- 6.Hız kazandıran davranışları geliştiren ve parmakları çalıştıran çalışmalar

İkinci Yıl

1. İfadenin güçlenmesi
2. Legato ve staccato birleşimi
3. Eller arasındaki denge
4. Nüanslı çalma
5. Gam ve arpej hazırlığı
6. Aralıkların legato çalınması

Üçüncü Yıl

1. El pozisyonunu değiştirme
2. Parmak geçişleri
3. Kırık akor şekilleri
4. Aralıkların legato çalınabilmesi
5. Aralıkların staccato çalınabilmesi
6. Parmak bağımsızlığının kazanılması
7. Önkol Dönüşleri
8. Pedal kullanımı

Dördüncü Yıl

1. Gamlar
2. Akorlar

3. Paralel nota geçişleri
4. Triller
5. Teknik egzersizler

Araştırma kapsamına alınan Çağdaş Türk Piyano Eserleri, piyano eğitiminde sözü edilen bu teknik adımlara karşı gösterdikleri paralellik çerçevesinde aşağıda sıralanmışlardır. Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanmakta olan piyano eğitiminde en çok kullanılan bu eserler; Ertuğrul Bayraktar'ın "Söyleşi, Yansıma, O Kaş O Göz, Seke Seke, Kaleden Kaleye", Necdet Levent'in "Koral", İlhan Baran'ın "Piyano İçin Çocuk Parçaları" isimli albümünden 1, 2, 4, 7, 8 ve 9, İlhan Tonger'ın "Tren, Kör Ebe, Köy Kızları, Kağnıdaki Çocuk, Oyun, Yağmur Damlaları, Dere, Mınav, Yağmurdaki Çocuk, Köy Yolunda", Seyyal Karar'ın "Top Oyunu", Muammer Sun'un "Yakarı, Sonbahar, Zeybek" ve "Yurt Renkleri" albümünden 1, 2, 4, 6 ve 9, Ahmet Adnan Saygun'un "İnci'nin Kitabı" isimli albümünden "İnci, Afacan Kedi, Masal, Kocaman Bebek, Ninni, Rüya", Ulvi Cemal Erkin'in "Duyuşlar" isimli albümünden "Oyun I, Küçük Çoban, Dere, Kağrı, Oyun II, Uçuşlar ve IX, "Beş Damla" isimli albümünden 1, 2, 3, 5, Ekrem Zeki Ün'ün "Piyano İçin Küçük Parçalar" isimli albümünden "Eski Konakta, Şalvarlı Kız, Masaldaki Atlı, Ovada Akşam ve Gezi", Bülent Tarcan'ın "On Türk Piyano Parçası" isimli albümünden 1, 7 ve 8 no'lu parçalar olarak seçilmiştir.

Bu eserlerin piyano eğitiminde belirlenen teknik adımlara göre paralelliği ise;

Birinci Yıl:

Legato Çalma Tekniği için; İlhan Tonger'ın "Tren", Ertuğrul Bayraktar'ın "Söyleşi", "Yansıma" ve "O Kaş O Göz" isimli parçaları

Staccato Çalma Tekniği için; Seyyal Karar'ın "Top Oyunu", Ertuğrul Bayraktar'ın "Seke Seke", İlhan Tonger'ın "Kör Ebe" isimli parçaları

Melodi ve Eşliğin Dengesi için; İlhan Baran'ın "Piyano İçin Çocuk Parçaları" albümünden 1 no'lu parça

Deyim ve Cümle ifadesini güçlendirmek için aşağı-yukarı bilek hareketini destekleyen teknik çalışmalar için; Ertuğrul Bayraktar'ın "O Kaş O Göz" ve "Kaleden Kaleye" isimli parçaları

Aralıkların Legato Çalınabilmesi için; Necdet Levent'in "Koral", İlhan Tonger'ın "Köy Kızları" isimli parçaları

Hız Kazandıran Davranışları Geliştirme çalışması için; İlhan Tonger'ın "Kağrı'daki Çocuk", "Oyun", "Yağmur Damlaları" ve "Dere" isimli parçaları

İkinci Yıl:

İfade Tekniği için; Ulvi Cemal Erkin'in "Küçük Çoban", Muammer Sun'un "Yakarı" ve "Yurt Renkleri" albümünden 1 no'lu parçaları

Legato ve Staccato Birleşimi tekniği için; Muammer Sun'un "Sonbahar" ve "Zeybek", İlhan Tonger'ın "Mınav" ve "Yağmurdaki Çocuk" parçaları

Eller Arasında Denge tekniği için; İlhan Baran'ın "Piyano İçin Çocuk Parçaları" isimli albümünden 7 no'lu ve Muammer Sun'un "Yurt Renkleri" isimli albümünden 2 no'lu parçalar, Ekrem Zeki Ün'ün "Şalvarlı Kız" isimli parçası,

Nüans Tekniği için; Ekrem Zeki Ün'ün "Şalvarlı Kız" ve "Ovada Akşam", Ulvi Cemal Erkin'in "Kağrı" ve A. Adnan Saygun'un "İnci", "Ninni" ve "Rüya" isimli parçaları

Gam ve Arpej Tekniği için; A. Adnan Saygun'un "İnci", "Ninni" ve "Rüya", İlhan Tonger'ın "Köy Yolunda" ve Ekrem Zeki Ün'ün, "Gezi" isimli parçaları

Aralıkların bağlı çalınması için; İlhan Baran'ın "Piyano İçin Çocuk Parçaları" isimli albümünden 2 no'lu parça ve Ulvi Cemal Erkin'in "Uçuşlar" isimli parçası

Üçüncü Yıl:

El Pozisyonunu Değiştirme tekniği için; A. Adnan Saygun'un "Afacan Kedi" ve Muammer Sun'un "Yurt Renkleri" isimli albümünden 4 no'lu parça

Parmak Geçişleri için; Muammer Sun'un "Yurt Renkleri" isimli albümünden 4 no'lu parçası ve Ekrem Zeki Ün'ün "Eski Konakta" ve "Masaldaki Atlı" isimli parçaları

Kırk Akor Şekilleri için; Ulvi Cemal Erkin'in "Duyuşlar" isimli albümünden "Oyun II", Bülent Tarcan'ın "On Türk Piyano Parçası" isimli albümünden 1 no'lu parça, A. Adnan Saygun'un "Masal" ve "Kocaman Bebek" ve Muammer Sun'un "Yurt Renkleri" isimli albümünden 6 no'lu parçaları

Aralıkların Legato Çalınabilmesi için; İlhan Baran'ın "Piyano İçin Çocuk Parçaları" isimli albümünden 8 no'lu parça, Ulvi Cemal Erkin'in "Beş Damla" isimli albümünden 3 no'lu parça

Aralıkların Staccato Çalınabilmesi için; İlhan Baran'ın "Piyano İçin Çocuk Parçaları" isimli albümünden 9 no'lu parça

Parmak Bağımsızlığı için; Ulvi Cemal Erkin' in "Duyuşlar" isimli albümünden "Dere" isimli parçası

Önkol Dönüşleri için; A. Adnan Saygun' un "Afacan Kedi" ve İlhan Baran' ın "Piyano İçin Çocuk Parçaları" isimli albümünden 4 no' lu parçalar

Pedal Kullanımı için; Muammer Sun' un "Yurt Renkleri" isimli albümünden 6 ve 9 no' lu parçalar

Dördüncü Yıl:

Gam Tekniği için; Ulvi Cemal Erkin' in "Duyuşlar" isimli albümünden 9 no' lu parça ve Bülent Tarcan' ın "On Türk Piyano Parçası" isimli albümünden "Köçekçe" isimli parçası

Akor Tekniği için; Ulvi Cemal Erkin' in "Beş Damla" isimli albümünden 1, 2, ve 5 no' lu parçalar ve "Duyuşlar" isimli albümünden "Oyun I" isimli parça

Paralel Nota Geçişleri için; İlhan Baran' ın "Piyano İçin Çocuk Parçaları" isimli albümünden 8 no' lu parça

Tril Çalışması için; Bülent Tarcan' ın "On Türk Piyano Parçası" isimli albümünden "İnatçı" isimli parça, olarak belirlenmiştir.

5.SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu araştırmada Çağdaş Türk bestecilerinin piyano eserlerinin eğitim amaçlı olarak kullanılabilirliğini ölçmek amacıyla bir metodik sıralama denemesi yapılmıştır. Bu sıralama yapılırken müzik eğitimi anabilim dallarında ilk üç yılda kullanılacak çok az sayıda eser olduğu gözlenmiştir. Özellikle piyano eğitiminin ilk yılında kullanabilecek Çağdaş Türk eserlerinin sayıca çok daha az olduğu görülmüştür.

Araştırmanın başında, bestecilerimizin eserlerinin bazı güçlükler içerdiği konusuna değinilmişti. Dolayısıyla; piyano eğitiminin aşamaları düşünülecek olursa, Türk öğrencilerinin, kendi ülkelerinin müziklerinden, çok az sayıda eser tanıyarak eğitimlerini sürdürebilecekleri kanısı ortaya çıkmaktadır. Bu konu hakkında Türk piyano eğitimi literatüründe bir boşluk olduğu gözlenmektedir. Şimdiye kadar yazılmış Çağdaş Türk piyano parçalarının eğitim amacına yönelik olanları ise belli bir sıralamada olmadığından, hangi amaç için kullanılacağı, piyano eğitimcilerinin kişisel görüşlerine bağlıdır. Bu araştırmada piyano eserlerinin metodik olarak sıralanışının bu boşluğu doldurabileceği düşünülmektedir.

Araştırmalar sonucu elde edilen piyano eserlerini, piyano eğitiminin gerektirdiği aşamalara göre sıralarken, her bir adım için az sayıda eserin paralellik gösterdiği gözlenmiştir. Buna rağmen az sayıda da olsa Türk bestecilerinin piyano eserlerinin eğitim amaçlı olarak kullanılabilirliği belirlenmiştir.

Teknik aşamalar açısından böyle bir metodik sıralamanın piyano eğitiminde kullanılacağı ve öğrencilerin eğitimlerine devam ederken ülkelerinin müziklerinden, folklorik temalarından yola çıkarak piyanonun adımlarını daha kolay aşabileceklerini ve enstrumanlarını daha severek çalışabilecekleri düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Associated Board Of Royal Schools Of Music. (1996) "Syllabus of Examinations", London, The Associated Board Of The Royal Schools Of Music.

Baran, İlhan. (1970), "Piyano İçin Çocuk Parçaları", Ankara, Devlet Konservatuvarı Yayınları.

Bastien, James W. (1988) "How to Teach Piyano Succesfully", Neil A. Kjos Music Company, California.

Bayraktar, Ertuğrul. (Tarihsiz) "Piyanoda İlk Adımlar", Ankara, Eğitsel Müzik Yayınları.

Çalgan, Koral. (1991) "Duyuşlar", Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Erkin, Ulvi Cemal. (Tarihsiz) "Duyuşlar", (On Bir Piyano Parçası)

Fenmen, Mithat. (1947) "Piyanistin Kitabı", Ankara, Akba Kitapevi.

Fenmen, Mithat. (1991) "Müzikçinin Elkitabı", Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Gazimihal, Mahmut R. (1939) "Türkiye-Avrupa Musiki Münasebetleri", İstanbul, Nümune Matbaası.

Karar, Seyyal. (1985) "Piyano Çalıyorum", İzmir, Sahne Yayınları.

Kütahyalı, Önder. (1992) "Çağdaş Müzik Tarihi", Ankara, Varol Matbaası.

Levent, Necdet. (1980) "Piyano İçin On Parça", İzmir.

Pamir, Leyla. (Tarihsiz) "Çağdaş Piyano Eğitimi", İstanbul, Beyaz Köşk Yayınları no:2.

Say, Ahmet. (1994) "Müzik Tarihi", Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Say, Ahmet. (1995) "Müzik Ansiklopedisi", Ankara.

Saygun, Ahmet Adnan. (1987) "Atatürk ve Musiki", Ankara, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları:1.

Saygun, Ahmet Adnan. (1952) "İnci' nin Kitabı", Southern Music Company, I.N.C. Newyork.

Sönmezöz, Feyza. (1998) "Çağdaş Türk Bestecilerinin Eğitim Amaçlı Olarak Kullanılabilirliği" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sun, Muammer. (Tarihsiz) "Çağdaş Türk Müziği Piyano Yapıtları", Yaprak Nota Dizisi, Dağarcık Yayınları, Ankara.

Sun, Muammer. (Tarihsiz) "Yurt Renkleri 3" 2. Basım, Dağarcık Yayınları, Ankara.

Tarcan, Bülent. (Tarihsiz) "On Türk Piyano Parçası"

Tatar, Jale. (1993) "Lisans 1. Sınıf 1. Dönem Piyano Eğitimi İçin Program Geliştirme Denemesi", Yayınlanmamış Seminer Metni, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tonger, İlhan. (Tarihsiz) "Arkadaşım Piyano", Ezgi Yayıncılık Ankara.

Ün, Ekrem Zeki. (Tarihsiz) "Piyano İçin Küçük Parçalar", Remzi Kitapevi İstanbul.